רבינא. מהדר לתרוצי מתניתין ודברייתא דלעיל. לעולם חשידי, ומתניתין לכתחילה קתני ד'אין מעמידין' משום דלמא רצע לה, ובריתא דקתני 'אין חוששין משום רוצע ומשום ערבא', דיעבד, דמשום לשעבר קתניא למיסרה דלמא כבר רצעה, ולכבר (ה) מרבעה לא חיישינן: ומנא תימרא. דלמידי דחשידי ביה שמי לן דין לכתחילה דין לדיעבד, דלכתחילה לא מיחדינן ליה בדייריו, והיכא דאיתחד לא מיתסר, ולא חמרינן נגעלה לו: **על ידי ממון,** **מופקרת לבעלה:** הפסד ממון. דסבר מי בעילנא לה תו לא פרע לי בעלה מידי: תדע. דמשום הפסד ממון הוא דשרי לה: דקתני על ידי נפשות שמחייבה הריגה אסורה לבעלה. אלמא היכא דלא מירתת להפסד ממונו אפילו אימא לך דיעבד נמי לא, והכא היינו טעמא, דמתיירא משום הפסד ממונו; תדע, דקתני סיפא על ידי נפשות אסורה לבעלה. (ו)ותו לא מידי. רבי פדת אמר, לא קשיא, הא רבי אליעזר, הא רבנן; דתנן גבי פרת חטאת, (ז)רבי אליעזר אומר אינה נקחת מן הגוים, וחכמים (ח)מתירין; מאי לאו בהא קמיפלגי, דרבי אליעזר סבר חיישינן לרביעה, ורבנן סברי (ט)לא חיישינן לרביעה. ממאי, דלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדרב יהודה אמר רב, (י)דאמר רב יהודה אמר רב, (יא)הניח עליה עודה של שקין, בפסלה, ובעגלה עד שתמשוך בה, מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן. לא סלקא דעתך, משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. הכא נמי לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא. התם יצרו תוקפו. ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדתני שילא; דתני שילא, מאי טעמא דרבי אליעזר, (א)'דבר אל בני ישראל ויקחו אליך', בני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו. לא סלקא דעתך, דקתני סיפא (ט), וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן, ואי סלקא דעתך כדתני שילא, בשלמא פרה כתיב בה קיחה, אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו. ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא

רבינא אמר הא לכתחילה הא דיעבד. לכולהו מסמע דרבינא דהכא ורבי פדת דבסמוך ליה להו הסוא שנויא דלעיל ד'אלם חס על בהמתו' כו', מדמהדרי שנויא מחברתי. **ומימה,** א"כ מה יחרלו משני המשניות, הסיא ד'אין מעמידין' והסיא ד'מקום שנהגו למכור מוכרין' דלעיל בפ"ק (דף יד:). ואין לומר שיחרלו כשנויא קמא דרב דלעיל 'במקום שהתירו למכור התירו ליחד' דלא נחלקו מרביעה, כיון דלא קס, דאלם רב הדר ביה משום טעמא דפרישה. **ומי** לומר, דודאי אין רבינא דפרת אים לו שנויא ד'עובד כוכבים חס על בהמתו', אי לאו טעמא דדיעבד לרבינא, ולרבי פדת דמוקי לה כרבנן דלא חיישינן לרביעה כלל. **ומה פאמר,** ורבי יוחנן דמשני לקמן (דף כד:) 'גבול יש לה, פחותה מבת שלש עגלקה, בת שלש איכה עגלקה, מה יתרן מהסיא ד'מקום שנהגו למכור מוכרין' משמע כל בהמות בת שלש; ועוד, דפחות מבת שלש נמי היה לו לאסור, שמא תשכה אגלו עד שלש, ורבנן דלא חיישי לרביעה, פחותה מבת שלש ודאי עגלקה, ובת שלש רוב הפעמים איכה עגלקה, אבל אין כל כך, הילכך במקום שנהגו מוכרין אפילו בת שלש, דעובד כוכבים חס לפי שאינו יודע בודאי ודוחק שלא תעקר. ולענין קרבן, מוקי הסוא דלוקחין בפחותה מבת שלש, ולא מיבעיא במקום שמוכרין דלקי ליקח, אלא אף במקום שנהגו שלא למכור, אבל דרכינו למכור לוקחין לקרבן, דכיון דודאי עגלקה שלא תעקר, ומה שנהגו שלא למכור, משום חשש דרכיעה לאחר שלש דקרבנין, אבל בבת שלש אין לוקחין, ולא מיבעיא דרכיעה דלא חיישי לרביעה דלא חיישי לרביעה כלל. ודחינן לא ס"ד דתנינן וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות. וכי כל קרבנות מי כתיבא בהו קיחה. **ודלמא לא פליגי** רבנן על ר' אליעזר אלא בפרה בלבד הואיל ודמיה יקרין. אבל בשאר קרבנות מודו ליה שאין לוקחין מן העובדי כוכבים. אי הכי הא דתניא לוקחין מן העובדי כוכבים בהמה לקרבן מני

מסכת פרה
פרק י"ב משנה ג'
נתכבין להזות על דבר שהוא מקבל טומאה והזה על דבר שאינו מקבל טומאה, אם יש באזוב, לא ישנה. על דבר שאינו מקבל טומאה, והזה על דבר שמקבל טומאה, אם יש באזוב, ישנה.

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פי"ח מהלכות מיאסורי ביאה הלכה ל סמג לאוין קכא טור"ע אה"ע סימן ז סעיף יא:
י ב ג ד מיי' פי"ל מהלכות פרה מתומה הלכה ז סמג לאוין שמו:

רבינו חננאל

ופריק רבינא לא קשיא מתני' לכתחילה אין מעמידין הא דאי עבד והעמיד לוקחין ואין חרששין דלמא רבעה מדתנן לא תתיחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות. ותנינן האשה שנחבשה על ידי ממון מותרת לבעלה מאי לאו לכתחילה לא תתיחד ואם נתיחדה דיעבד אין חרששין לה. **ודחינן לה שאני הכא דמתיירא לבוא עליה משום הפסד ממונו.** תדע שהוא כך דתקני סיפא נחבשה על ידי נפשות אסורה לבעלה כיון דאין לו ממון עליה ודאי בא עליה. **ר' פדת משני** מתני' ר' אליעזר היא דאסר והא דתני לוקחין רבנן דשרו. דתנן בפרה בפ' שני גבי פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה ניקחת מן העובדי כוכבים וחכמים מכשירין. **ודחינן** ודילמא ר' אליעזר ורבנן לאו משום דחיישי לרביעה אלא דס"ל לא חיישי לרביעה דיעבד כרבינא ואין חשודין בפרה אלא משום מלאכה כדרב דאמר הניח עליה בפרה אדומה עודה של שקאין פסולה. **פי' עודה** חבק מצויר ע) של עדיים שאוגדין אותה בבהמה ודומה לעל שפוסל את הפרה. ר' אליעזר חייש ורבנן לא חיישי. (ובעגלה) [ובפרה] כתיב אשר לא עלה עליה עול משעה שהעלה עליה פסלה. ובעגלה כתיב אשר משכה בעול. **ואמרינן בפרה מאי טעמייהו דרבנן** דלא חיישי משום עודה של שקאין. דמשום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. דאמר דלמא מרגשי ישראל ולא זבני לה הכא נמי בשאר בהמות נימא משום הנאת רביעה לא מפסיד טובא ואפילו לכתחלה ליכשרו. ודחינן גבי רביעה יצרו תקפו. **והדרינן לטעמא אחריתי** ודלמא כולי עלמא לא חיישי לרביעה כלל. ג) ור' אליעזר בר שילא דתני מאי טעמא דר' אליעזר דכתיב דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה מישראל יקחו ולא מן העובדי כוכבים. **ודחינן** לא ס"ד דתנינן וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות. וכי כל קרבנות מי כתיבא בהו קיחה. **ודלמא לא פליגי** רבנן על ר' אליעזר אלא בפרה בלבד הואיל ודמיה יקרין. אבל בשאר קרבנות מודו ליה שאין לוקחין מן העובדי כוכבים. אי הכי הא דתניא לוקחין מן העובדי כוכבים בהמה לקרבן מני

חשק שלמה על ר"ח

ה) עי' בערוך ערך עד התשיעי מש"כ בשם הגאונים ז"ל בפירוש עודה ע"ש. ג) נראה דל"ל ועטמא דר"א כדתני שילא דתני שילא מ"ע דר"א וכו'.

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) כתובות דף כו:. **ו)** [סוכה לו: וש"נ]. **ג)** פרה פ"ב מ"ח. **ד)** טוטה מו. **ה)** [פרה פ"ב מ"ח ע"ש לקמן כד.]. **ו)** בר"ה ורמינהי. **ז)** לשון הגמרא כתובות עב:. **ח)** ריש פירקין. **ט)** ד"ה רבינא.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה רבינא וכו' ולכבר רבעה לא חיישינן: **(ב)** ד"ה ומו לא מידי אין להקשות. ל"ב כהלי ליתא הוא כדף סד לקמן ובתוס' שם ובימנות דף לט ע"ש: **(ג)** ד"ה לא ס"ל ד"ה דמשום וד"ה לא הל"ל: **(ד)** תוס' ד"ה על ידי וכו' שאין לתלות שנתרצית:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה על וכו' משום דשמא נתרצית ל"ו. עי' לקמן דף כה ע"ב תוס' ד"ה מיכא:

תורה אור השלם

א) אֹת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: [במדבר יט, ב]

ליקוטי רש"י

ע"י ממון מותרת לבעלה. דמרתתי לספסיד ממון ואינן מפקירין אותם. ע"י נפשות. סריפה ניזונת לנמוס. אסורה לבעלה. דסומלא ומהגיון בה הפקר מוסשין שמא נתרלמה בחמת מהן [כתובות כו:]. ותו לא מידי. אין לדון אחר דבר זה [סוכה לו:]. אין לחביב על כך [בכמות לט:]. הניח עליה עודה. עוד פרה עודה של שקין אגודה של שקין פסולה ומע"ג אלמו עול הוא ומעליה לחודיה מיפסלא כדכתיב בפרה במלאכת עול האמורה בה אשר לא עלה עליה לחודה ואפילו שלא משכה. ובעגלה עד שתמשך. שתמשלול המשך מעמו דבעגלה כתיב אשר לא משכה ולקמן פריך כיון דשאר עגולות בפרה לא כתיבי ומעגלה ילפינן אמאי מיפסלא בעלייה לחודיה דשאר משאוי שאינו עול ממש [סוטה מו.]. ויקחו אליך. לגולה היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר [במדבר יט, ב].

הגהות וציונים

(ה) ראשונים וכת"י **מכשירין,** וכמו במשנה בפרה: **(ב)** "סיפא" כ"נ גם גירסת חי' הר"ן. ואי גרסינן ליה יש לפרש דבברייתא דתוספתא קאמר (תוס' רבינו אלחנן, אבל ליתא לפנינו בתוספתא). אבל שאר ראשונים ל"ג "סיפא", ור"ח גורס **דתנינן,** תוס' רבינו אלחנן ותוס' שאנץ **דתניא.** רי"ד וריטב"א **דקתני.** רע"ב מפרשי המשנה בפרה: **(ג)** **בוותרת** (כת"י): **(ד)** [שייך לעיל בד"ה עודה] (גליון): **(ה)** בכת"י נוסף **של שקאין:** **(ו)** צ"ל **סבור** (כ"ה בתוס' הרא"ש):

רבינא אמר, לא קשיא, הא לכתחילה, הא דיעבד. ומנא תימרא דשאני בין לכתחילה בין לדיעבד. דתנן, לא תתיחד אשה עמהם, מפני שחשודין על העריות; ורמינהו, (ב)[א]האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים, על ידי ממון מותרת לבעלה, על ידי נפשות אסורה לבעלה; אלא לאו שמע מינה, שאני לן בין לכתחילה לדיעבד. ממאי, דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא, והכא היינו טעמא, דמתיירא משום הפסד ממונו; תדע, דקתני סיפא על ידי נפשות אסורה לבעלה. (ג)ותו לא מידי. רבי פדת אמר, לא קשיא, הא רבי אליעזר, הא רבנן; דתנן גבי פרת חטאת, (ד)רבי אליעזר אומר אינה נקחת מן הגוים, וחכמים (ה)מתירין; מאי לאו בהא קמיפלגי, דרבי אליעזר סבר חיישינן לרביעה, ורבנן סברי (ו)לא חיישינן לרביעה. ממאי, דלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדרב יהודה אמר רב, (ז)דאמר רב יהודה אמר רב, (ח)הניח עליה עודה של שקין, בפסלה, ובעגלה עד שתמשוך בה, מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן. לא סלקא דעתך, משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. הכא נמי לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא. התם יצרו תוקפו. ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדתני שילא; דתני שילא, מאי טעמא דרבי אליעזר, (א)'דבר אל בני ישראל ויקחו אליך', בני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו. לא סלקא דעתך, דקתני סיפא (ט), (י)וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן, ואי סלקא דעתך כדתני שילא, בשלמא פרה כתיב בה קיחה, אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו. ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא

רבינא אמר הא לכתחילה הא דיעבד. ומנא תימרא דשאני בין לכתחילה בין לדיעבד. דתנן, לא תתיחד אשה עמהם, מפני שחשודין על העריות; ורמינהו, (ב)[א]האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים, על ידי ממון מותרת לבעלה, על ידי נפשות אסורה לבעלה; אלא לאו שמע מינה, שאני לן בין לכתחילה לדיעבד. ממאי, דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא, והכא היינו טעמא, דמתיירא משום הפסד ממונו; תדע, דקתני סיפא על ידי נפשות אסורה לבעלה. (ג)ותו לא מידי. רבי פדת אמר, לא קשיא, הא רבי אליעזר, הא רבנן; דתנן גבי פרת חטאת, (ד)רבי אליעזר אומר אינה נקחת מן הגוים, וחכמים (ה)מתירין; מאי לאו בהא קמיפלגי, דרבי אליעזר סבר חיישינן לרביעה, ורבנן סברי (ו)לא חיישינן לרביעה. ממאי, דלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדרב יהודה אמר רב, (ז)דאמר רב יהודה אמר רב, (ח)הניח עליה עודה של שקין, בפסלה, ובעגלה עד שתמשוך בה, מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן. לא סלקא דעתך, משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא. הכא נמי לימא משום הנאה פורתא לא מפסיד טובא. התם יצרו תוקפו. ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה, והכא היינו טעמא דרבי אליעזר, כדתני שילא; דתני שילא, מאי טעמא דרבי אליעזר, (א)'דבר אל בני ישראל ויקחו אליך', בני ישראל יקחו, ואין הגוים יקחו. לא סלקא דעתך, דקתני סיפא (ט), (י)וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן, ואי סלקא דעתך כדתני שילא, בשלמא פרה כתיב בה קיחה, אלא כולהו קרבנות קיחה כתיב בהו. ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא

כ"כ בודאי, ואיכא למיחש דלמא רבעה: **על** ידי ממון מותרת לבעלה. פ"ה, דמיירי בחשש ישראל. וקשיא, דא"כ היכי מוכח דשריא בדיעבד משום דאמרינן בודאי לא נגעלה, דלמא לעולם אימא לך דנגעלה, ומיהו לכי שריא משום דחשש ישראל שנבעלה בחוצם מופקרת, ואין לחסרה משום דשמא נתרצית דלא חיישינן לה דמסקא לה ולא מתרצא ליה. **לכך נראה לעכו"ם,** בודאי מיירי בחשש כהן דלפי בחוצם חסורה, וקבא מופקרת, ואמרינן ודאי לא נגעלה. וכן משמע בפרק שני דכתובות (דף מו: ושם) דבשטיטה ליה לחלמודא דמתניתין מיירי בחשש כהן, דמייתי עלה בגמרא הסם הסוא דהוא מעשה חשש שחפחפה, ואי בחשש ישראל הוה הוא עובדא מאי קאמר 'ורחקוהו בני משפחפה', לא הוה לו לרחק אלא לנעלה. ועוד, מתוך המשנה יש להוכיח דמיירי בחשש כהן, דקתני 'על ידי ממון מופקרת לנעלה', טעמא דע"י ממון, דמרתת מהפסד ממונו, הא אלא על ידי ממון חסורה, ואם על פי אחיו לחלות (ד) מתרצא כיון שאינו ע"י נפשות, ואי בחשש ישראל אמאי חסורה, אלא ודאי בחשש כהן; ואם דנקט 'מופקרת לנעלה' ולא נקט 'מופקרת לבעולה', משום דנקט ע"י נפשות חסורה לנעלה', והסם אף בחשש ישראל חסורה, דאיכא למימר משום פחד נפשות מתרצא לו. **ואם פאמר,** מאי קאמר 'בני משפחפה', לא הוה לו לרחק אלא לנעלה. ועוד, מתוך המשנה יש להוכיח דמיירי בחשש כהן, דקתני 'על ידי ממון מופקרת לנעלה', טעמא דע"י ממון, דמרתת מהפסד ממונו, הא אלא על ידי ממון חסורה, ואם על פי אחיו לחלות (ד) מתרצא כיון שאינו ע"י נפשות, ואי בחשש ישראל אמאי חסורה, אלא ודאי בחשש כהן; ואם דנקט 'מופקרת לנעלה' ולא נקט 'מופקרת לבעולה', משום דנקט ע"י נפשות חסורה לנעלה', והסם אף בחשש ישראל חסורה, דאיכא למימר משום פחד נפשות מתרצא לו.

תדע דקתני סיפא ע"י נפשות אסורה לבעלה. פירש, מאי קאמר 'תדע', דלמא אחאי ע"י נפשות דאיכא למימר מחמת פחד מתרצא לו ואבעלתה, אחאי אחאי ע"י נפשות מופקרת ואם היכא דליכא הפסד ממון. ויש לומר דודאי אלא ע"י ממון חסורה, ואי ס"ד מופקרת, אמאי נקט הפסד ממון, ליתני אלא ע"י נפשות מופקרת, אלא ודאי הפסד ממון דוקא נקט; וסיפא דקתני 'על ידי נפשות', הוא דאין אלא ע"י נפשות חסורה לכהן, דבה חיירי, אלא בא להשמיענו דאף לישראל חסורה, דאיכא למימר מחמת פחד מתרצא לו:

ורתו לא מידי. פירוש, דודאי הפסד ממון אחאי, אבל יחוד בעלמא אימא דאסור אף בדיעבד. פירש, אם כן לא הנחת בת לאברהם אביו אשת כהן יושבת תחת בעלה, אלא אחאי אלא ע"י נפשות מופקרת, אלא ודאי הפסד ממון דוקא נקט; וסיפא דקתני 'על ידי נפשות', הוא דאין אלא ע"י נפשות חסורה לכהן, דבה חיירי, אלא בא להשמיענו דאף לישראל חסורה, דאיכא למימר מחמת פחד מתרצא לו:

ורתו לא מידי. פירוש, דודאי הפסד ממון אחאי, אבל יחוד בעלמא אימא דאסור אף בדיעבד. פירש, אם כן לא הנחת בת לאברהם אביו אשת כהן יושבת תחת בעלה, אלא אחאי אלא ע"י נפשות מופקרת, אלא ודאי הפסד ממון דוקא נקט; וסיפא דקתני 'על ידי נפשות', הוא דאין אלא ע"י נפשות חסורה לכהן, דבה חיירי, אלא בא להשמיענו דאף לישראל חסורה, דאיכא למימר מחמת פחד מתרצא לו:

ומה פאמר, מאי קאמר 'בני משפחפה', לא הוה לו לרחק אלא לנעלה. ועוד, מתוך המשנה יש להוכיח דמיירי בחשש כהן, דקתני 'על ידי ממון מופקרת לנעלה', טעמא דע"י ממון, דמרתת מהפסד ממונו, הא אלא על ידי ממון חסורה, ואם על פי אחיו לחלות (ד) מתרצא כיון שאינו ע"י נפשות, ואי בחשש ישראל אמאי חסורה, אלא ודאי בחשש כהן; ואם דנקט 'מופקרת לנעלה' ולא נקט 'מופקרת לבעולה', משום דנקט ע"י נפשות חסורה לנעלה', והסם אף בחשש ישראל חסורה, דאיכא למימר משום פחד נפשות מתרצא לו.